

קצו"ס' נה

פ' כהנעזרי צפניו כדי להוציא ולגבות פסע שנים ואל"ץ ראיית כעס"ם לאו ראי' דוראי אם הטמיה כדי להוציא ולגבות פסע שנים אינו גובה עד שיחזיר שערו אבל הטמיה סתם טמין שובר ודחוקי לה כעס"ם סע למ"ד טמין שובר אכדע הטמיה גובה פ"ט ואדרבה משמע מלשון דוקא הטמיה כדי לחזור ולגבות

ואו"י יכול לפסות וביזמא דמשלם ומין נאנס לא קרי אונס מדאונדך סלל לחקויו דהא כהא נאנס ביום אחרון עכ"ל. וקשה לי הא אמרו פ' מי שמתו דף ס"ד אחר רבא מתקנה של סלל נאנס כרי זה נימך פ"ט שמתו לי מחלטים זה ונתנה לו מדעתו פגורשת על כרחו אינה מגורשת מדאמרינן לי לבלל לחקויו נתינה אבט"כ דהוי נתינה מכלל דבעלמא נתינה עכ"ל לא הוי נתינה וכו' ע"ט והא אם אינו רוצה לקבל ודאי הוי אונס שרובה ליתן ואינו רוצה לקבל. ואז"ל למה לי לבלל לסיקו"י. (לק נראה דביט' יפרי חומה אפריה עד י"ב מודע אם אכלו אונס שלא הי' יכול לפדומו כל השנה ג"כ אינו מורד למורד ומשום דהוי כמו מגרש ע"מ שנתה"ל מחלטים זה ואירע אונס שלא היה יכול ליתן דהוי אונס רחמנא חיובי ולא אמרינן אונס כמאן דעמד וכמבואר בס"י כ"א ע"ט וה"ל בית דבתי פרי תומ' ח"ק נקבה ללקוח אלא שליחותה סתויה

אבל מחלטי שיהי' רשות ביד הלקוח למדומו ח"ק שנים עשר חודש וכל שלא פדאו אפי' ע"י אונס ח"ק בשעת תור ללקוח והוי כמו אונס רחמנא חיובי ולא אמרינן כ' ח"כ' וכן מוכח מריש פ"ק דכחובות ובהו דפריך מדתאן אם לא בחלי מוכח וכו' ע"ט שנים עשר חודש ומח בהך י"ב חודש אינו גע עשאל דמח אבל חלה לא ע"ט דהוכיחו מזה דאין אונס בניסין והלמח חלה לא למשום דהי' יכול לנאן קודם חמ' אבל מח אינו גע אפי' דיכול לנאן קודם שמה משום דאין גע לאחר מיתה אלא מוכח דכל שגאנס בסוף חומן הוי אונס והוא כדור ומין בש"ע י"ד סי' רנ"ב ע"ט. י"ב: (ב) השלים פסור. וכבחו בתשננה מ"ב סי' ע"ב דוקא כשהחזירו למלוה אבל החזירו ללוה שער שלישי פרוש הוי כמו שורף שער ומייב וכוכל בש"ך והא דכתב כהנ"ח סי' שפ"ו בטופר שטע' וכבחו מנה במקום מחלטים דפסור ולא הוי כמו שורף משום דשורף שער כבר הי' לו שער וזה שורפו הוה ליה חזיק משא"כ בטופר שערין לא הי' הכותב ואינו אלא כחומר ומתמלט פין מלכהחודר אבירות אחיו דא"ל לשלם וכמ"ס הרמב"ן בדיני דגרוני וידע עדות לחבירו ולא רצה להסיד דאית מיב לשלם ח"ל וה"ס מי שגאה חבירו רוצה ליתן מחנה לפ' או הולך להל"ל חמט והוא מעכבו אף מן הדין לחיובו שאין זה גורם חיוב אלא חומט פ"ט ואז"כ כ"ס סופר שטעה וכבחו מנה במקום מחלטים אינו אלא כמ"ד י"ד פיוחא דסבדי דלא יסבוק דהא דשליש שהחזיר

שבת

בשבתים שובר אם וזכרים וכן השער יכתוב שובר על שער שזמנו כך וכך ואם אין וזכרים איתו יכתבו סתם על שער ששכיסו כך וכך ורא יכתבו וכן בשובר ששאר אחריו העדים וכן ההלואה בשטר ונמצא שלפעמים זמן השובר קודם לזמן השטר ויחזרו ויציאו שטר חובו המאוחר וישרוף בו לפיכך אין לעדים לכתוב זמן בשובר אמ"כ וזכרים זמן ההלואה שובר שנכתב סתם פלוני פרוץ דפדונו בסבל כד שער שישירו עליו: נהו וכן אם י' לוח פדים שגלוה י' לו שער פרוש עליו אינו יכול להוציא עליו שער ולומר שער אחר פרוש היה לו עליו אלא כל שפדונו נהקף פרוש י' (הרא"ם בכתובה כלל י"ח סימן י"ט):

ך אם זמן השטר והשובר ביום א' נתבאר בסימן ס"ג: ד' אם כתוב בשובר דיגירן סתם (ג) מבטל כל שער שישירו עליו אבל אם היה כתוב בו כך וכך דיגירן ונמחק ונשאר דיגירם או שכתוב הסכום על הסוף ולא נתקיים אין דנים בו אלא בפחות שבהשגחה:

נה דין אסמכתא כגון מי שפרע מקצת חובו והשליש ששמו. ובו ב' סעיפים:

א' מי שפרע מקצת חובו והשליש את השטר וא"ל אם לא נתינו לך עד יום פלוני תן לו ששמו הדיע הובן ורא נתן לו לא יתן השליש את השטר שזו אסמכתא היא (פי' שגלה שטונו דקשה שלמו ומידי דכירו ולא כירו ומתאם דמיהי' שלא יתן הספדו וכן לא נטר ומקנה) ולא קניא ואם קניו מירו עליה בב"ד חשבו ה"ו קנה והוא שיהפיים זכויותיו בב"ד והוא (א) שאם יהיה אונס כדור דהי' שההפיים ששמו או שוברו בב"ד וקנו מירו שאם לא בא ביום פלוני יתן זה לבעד דינו הדיע היום ורא בא דהי' אלו נתיגים ואם עקבו נדר או חלי' מלבא לא יתנו וכן כד בירצא בזה והוא שהיה בב"ד חשוב:

בהו ו"ל דלא נפיק שהפיים ששמו מחזר דקו מיהי' בב"ד תשוב דהייט ג' דקפ"ח בדיני אסמכתא פסור בס' הרא"ם ומיהי' ופ"ל סי' ר"ו שלם שהחזיר שער למלוה שלא היה לו להחזיר המחזיר לשלם עד דמקבל עליו כל אונסא שיארע ליה מזה (תשונה רב"ח ח"ק י"ב) ואם נטרע נב"ד שהחזיר שלא כדון אין דנין על האסר (כ"י בס' רב"ח) ואם לא מדע לב"ד והוציאו מן הלוה כל האסר ואז"ל שער שהחזירו (ב) האלים שלא כדון האלים פסור דהוי גרמא בניקיון (תשונה רב"ח כ"ט):

ב בר"א שנותנים השער דבעד דינו כשואמר אם לא פרעתי ביום פלוני יהא המעות שנתתי סתמה וישאר השער קיים כבתחילה שא"כ הוי השער שנמחר שקבדו כדי המעות שנתן (ואינו גובה טו כלום אלא מני דתיין) (כ"י בס' הרא"ם):

שליש שער למלוה פסור ופדים שמתמו כשק"י חייבין משום דיני דגרוני משום דשלים שהחזיר שער למלוה לא הוי חזיק אלא פדים שמתחיים בו וה"ל כמו שוכר שער שער בס"י ל"ב דפסור מדיני ארס אבל פדים שמתמו כשק"י אינה דקא חזיק וזה נראה לי דה"ס שליט דנאמק כ"ו ששלישמו בירו להסיד זמט למלוה והודע ששק"י ענה בחלוו דלכ"ד לשלם מדיי דגרוני כמו פדים שהסידו שק"י ואפי' העיד זמט למלוה נמי ה"ל גורם ודוקא

הא וז"ל אם שער כדור ואית רוצה להחזירו דאית חיוב לבלל לו עד שיחזיר לו שער ואז"ל שבע לבלל לו שער מן הבשורה (מאי רב"ח ח"ק ק"י) ואם המלוה אמר הפרעתי החלה ואז"ל אחיד לך שטרך והלוה אמר החזיר לי שטרי ואז"ל אפרע לך הדין עם הלוה (גם וסימן ק"ט) ונראה לי דאם אינו מחמיטו סתם האסר כדור עליו עד אחר הפרעון מי שחיוב בחבירו מהו בשער ומודה לו כי וכן אחריים י' לו פסעה עליו ובעל השער אומר תן לי ה"ל שאלה מודה לי בלא ואכתוב לך שובר עליהם וכל כ' אחריים אלא ראי' ותבע אומר לא אשאל לך כלום עד שתחזור לו שטרי אם יוכל האונס להביא ראיותיו שכתבו ולדון עם הנהגה הדין עם הנהגה אבל אם א"ל לו להביא ראיותיו עשאו או לזון שכשו ספי הבראה לב"ד ואין שריה בדבר או שהכ"ד יריבין להיות מחזירין כדון הדין עם החובע (ב) שריד לבלל לו מיד מה שמודה לו ויתן לו שובר (גם סי' חת"ל) שער שכתב טו שיהא בתקפו כל זמן שאינו קודם קוד כ"ד או בללא טעם עליו תבוא אפי' מני שובר (מהרי"ק שו"ט פ"ט):

כשכתבים שובר אם וזכרים וכן השטר יכתוב שובר על שער שזמנו כך וכך ואם אין וזכרים איתו יכתבו סתם על שער ששכיסו כך וכך ורא יכתבו וכן בשובר ששאר אחריו העדים וכן ההלואה בשטר ונמצא שלפעמים זמן השובר קודם לזמן השטר ויחזרו ויציאו שטר חובו המאוחר וישרוף בו לפיכך אין לעדים לכתוב זמן בשובר אמ"כ וזכרים זמן ההלואה שובר שנכתב סתם פלוני פרוץ דפדונו בסבל כד שער שישירו עליו: נהו וכן אם י' לוח פדים שגלוה י' לו שער פרוש עליו אינו יכול להוציא עליו שער ולומר שער אחר פרוש היה לו עליו אלא כל שפדונו נהקף פרוש י' (הרא"ם בכתובה כלל י"ח סימן י"ט):

ך אם זמן השטר והשובר ביום א' נתבאר בסימן ס"ג: ד' אם כתוב בשובר דיגירן סתם (ג) מבטל כל שער שישירו עליו אבל אם היה כתוב בו כך וכך דיגירן ונמחק ונשאר דיגירם או שכתוב הסכום על הסוף ולא נתקיים אין דנים בו אלא בפחות שבהשגחה:

נה דין אסמכתא כגון מי שפרע מקצת חובו והשליש ששמו. ובו ב' סעיפים:

א' מי שפרע מקצת חובו והשליש את השטר וא"ל אם לא נתינו לך עד יום פלוני תן לו ששמו הדיע הובן ורא נתן לו לא יתן השליש את השטר שזו אסמכתא היא (פי' שגלה שטונו דקשה שלמו ומידי דכירו ולא כירו ומתאם דמיהי' שלא יתן הספדו וכן לא נטר ומקנה) ולא קניא ואם קניו מירו עליה בב"ד חשבו ה"ו קנה והוא שיהפיים זכויותיו בב"ד והוא (א) שאם יהיה אונס כדור דהי' שההפיים ששמו או שוברו בב"ד וקנו מירו שאם לא בא ביום פלוני יתן זה לבעד דינו הדיע היום ורא בא דהי' אלו נתיגים ואם עקבו נדר או חלי' מלבא לא יתנו וכן כד בירצא בזה והוא שהיה בב"ד חשוב:

בהו ו"ל דלא נפיק שהפיים ששמו מחזר דקו מיהי' בב"ד תשוב דהייט ג' דקפ"ח בדיני אסמכתא פסור בס' הרא"ם ומיהי' ופ"ל סי' ר"ו שלם שהחזיר שער למלוה שלא היה לו להחזיר המחזיר לשלם עד דמקבל עליו כל אונסא שיארע ליה מזה (תשונה רב"ח ח"ק י"ב) ואם נטרע נב"ד שהחזיר שלא כדון אין דנין על האסר (כ"י בס' רב"ח) ואם לא מדע לב"ד והוציאו מן הלוה כל האסר ואז"ל שער שהחזירו (ב) האלים שלא כדון האלים פסור דהוי גרמא בניקיון (תשונה רב"ח כ"ט):

ב בר"א שנותנים השער דבעד דינו כשואמר אם לא פרעתי ביום פלוני יהא המעות שנתתי סתמה וישאר השער קיים כבתחילה שא"כ הוי השער שנמחר שקבדו כדי המעות שנתן (ואינו גובה טו כלום אלא מני דתיין) (כ"י בס' הרא"ם):

שליש שער למלוה פסור ופדים שמתמו כשק"י חייבין משום דיני דגרוני משום דשלים שהחזיר שער למלוה לא הוי חזיק אלא פדים שמתחיים בו וה"ל כמו שוכר שער שער בס"י ל"ב דפסור מדיני ארס אבל פדים שמתמו כשק"י אינה דקא חזיק וזה נראה לי דה"ס שליט דנאמק כ"ו ששלישמו בירו להסיד זמט למלוה והודע ששק"י ענה בחלוו דלכ"ד לשלם מדיי דגרוני כמו פדים שהסידו שק"י ואפי' העיד זמט למלוה נמי ה"ל גורם ודוקא

א. לא הנתיי דהא חתם אינו אנוס אלא יום אחרון דאין זה אונס לזמנהיה דהא דאסיקונו נתינה בע"כ קאי אהא דנטמן והיינו יום אחרון.

3

לשעתה ולא קדשה לע"ל א"כ אף דלא מצינו פטור בעכו"ם גבי שביעית. מ"מ כיון שיש לו קנין בגוף הקרקע, והוי כמו סוריא ולא שייך לומר כאן משום לי כל הארץ, דהא לא קאי רק על אי"י ולא על סוריא, ולפי"ז נחא, דהברייתא נוכל לומר דאיתא כמ"ד דקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לע"ל ולכך מחויב דמצינו פלוגתא דתנאי בזה (בערכין ל"א).

והנה מדברי הרא"ש כתסוכה הנ"ל משמע דכי אמרינן דאם יש קנין פטור דוקא בדבר שחיוכו כין נארץ וכין בחו"ל עכו"ם אינו פטר. נראה מזה דס"ל דלא עדיף קנין נכרי מפירות חו"ל וא"כ אין יצוייר דיש קנין לעכו"ם להפקיע מידי מעשר הא כיון דלא עדיף מפירות חו"ל ופירות חו"ל גופא אם הכניסו מחויב בתרומה ולדעת הרמב"ם הוא דאורייתא, וצ"ל דיש חילוק בין פירות חו"ל לפירות הארץ דפירות הארץ כיון דהיו ביד נכרי נפטר כדתנן במתני' כיון שהיו בשעת חיוב כרשות נכרי פטור ולא מהני אח"כ לחייב. אבל פירות חו"ל הא מעולם לא נתחייבו הפירות ולא שהיו הפירות פטורים מקודם ולכך כשהכניסו אח"כ לארץ חייבים בתרומה ולדעת הרמב"ם חייב מדאורייתא.

זח בענין יש קנין לעכו"ם

הנה הגאב"ד דראסיין יצא לדון דבא"י עתה אינם מחוייבים להפריש תרו"מ, משום דכל חיוב מצוות התלויות בארץ כתרומ"מ בזה"ז דרבנן, ובגמ' ב"ב דאיתא דארעא לטסקא משתעבדא וקנוי למלך עכו"ם, ויש קנין לעכו"ם להפקיע מתרומ"מ כמו בסוריא דהדין דיש קנין כיון דכל החיוב הוא מדרבנן, וכאמת איתא בדבריו בס' התרומות להדיא דבזמן הזה יש קנין לעכו"ם בא"י כסוריא, אבל ברמב"ם איתא להיפך דסובר תרומה בזמן הזה מדרבנן וכ' דאין קנין לעכו"ם בא"י, רק בסוריא כ' דיש קנין. ונראה דלשיטתיהו אזלי בזה, דבעל התרומות סובר דקדושה שני' קידשה רק לשעתה, והוי כל דין קדושת הארץ בזה"ז, רק מדרבנן ודמי לסוריא דקידוש דרבנן מפקיע עכו"ם בקניינו, אבל הרמב"ם סובר דקדושה שני' קידשה לשעתה וקדשה לע"ל, דתרומה בזה"ז דרבנן משום דאין כל יושביה עלי' ונמצא דקדושת הארץ מדאורייתא היא ורק החיוב תרומה מדרבנן, וקדושה דאורייתא אין העכו"ם יכול להפקיע בקניינו, וכיון שנשאת בקדושתה גם ביד העכו"ם פשיטא דמחויב בתרומות ומעשרות ולא דמי לסוריא דהתם עצם קדושתה רק מדרבנן, (וראי' לזה דלא תלי יש קנין לעכו"ם ואין קנין אם החיוב הוא מדאורייתא או מדרבנן, רק אם קדושתה מדאורייתא או מדרבנן, מהא דאיתא בחי' הרשב"א בב"ק דגם למ"ד עולה בחו"ל מדאורייתא וגם נטע רבעי ה"מ בישראל אבל בעכו"ם יש קנין לעכו"ם, וכן איתא בתשו' הרא"ש לענין איסור חדש דיש קנין לעכו"ם אף החיוב דאורייתא, כיון דלא תלי בקדושת הארץ, אך צ"ע דמה שייכות דינים אלו ליש קנין ואין קנין). ומהשתא א"ש פסק השו"ע דפסק תרומה בזה"ז דרבנן ואין קנין לעכו"ם, משום דקדושת הארץ דאורייתא ורק החיוב תרומה מדרבנן ואין קנין עכו"ם מפקיע קדושת הארץ. אך צ"ע דמהרמב"ם מלשון משמע דמה שלא הי' בירושת עזרא ביאת כולם חסר בקדושת הארץ בעת חלות הקדושה, ואם כולן יבואו עכשיו ג"כ לא יתחייבו, ונמצא דחסר קידוש לענין תרומות ומעשרות, אולם זה אינו, אלא דחסר רק גמר קידוש לחיוב תרו"מ מדאורייתא, אבל חיוב דרבנן בקדושת הארץ שיש לו עכשיו תלי, וקדושתה שיש לה עכשיו מדאורייתא אינו נפקע בקנין עכו"ם. גם מה ש' דארעא למלכא משתעבד, הנה גם התם בב"ב אם שלמו הטסקא כבר הוא מוחזק והכא הלא הם גובים רק דארעא למלכא משתעבד, הנה גם התם בב"ב אם ולקנין עכו"ם צריך שיהא לו קנין בגוף הקרקע, ולא מה שהפירות קנויין לו, וכן משמע מהגמ' ב"מ בהמקבל.

ט בענין אונס כיום אחרון

בספר האגודה הובא בב"י הל' נדרים כתב דמי שנדר לעשות איזה דבר ביום אחד במשך שלשים יום ונאנס ביום האחרון דאין זה אונס, כיון שהי' בידו לעשות זה מקודם כעוד שלא הי' אנוס. והביא ראי' מהא דאיתא בגיטין פר' מי שאחזו כראשונה היו מצניעין עצמן התקין הלל שיהא תולש מעותיו ללשכה ושובר הדלת ונכנס לביתו. ולמה איצטריך הלל לתקן והלא אנוס הוא מה שאינו גואל דנאנס ביום האחרון, אע"כ, דנאנס ביום אחרון לא חשיב אנוס כיון שהי' יכול לגאול מקודם.

ובכתיבות המ' תמה מהא דאיתא בכתיבות דאם לא באתי מכאן ועד תלתיין יום ופסקי' מברא ואי לאו דאונס דשכיח הוא ואסיק אדעתיה' ה"ז אונס ואינו גט, אף דהוא אנוס ביום האחרון והי' יכול לבוא בקודם.

והנראה דהנה בתנאי על זמן איכא תרי גוני. חדא, היכא דעיקר קיום התנאי הוא ממעשה שצריך לעשות ואינו צריך לקיים כי אם פעם אחת, והזמן הוא רק הארכת זמן על הקיום דכמשך זמן זה הוא יכול לקיים התנאי, ועוד, אפשר תנאי על זמן כאופן שהזמן הוא מעצם קיום התנאי, כגון, על מנת שתשמשי את אבא שלש שנים, דהתנאי הוא שימוש של שלש שנים וכשחסר יום אחד מהשלש שנים כאילו לא קיים כל התנאי, והנה חידוש האגודה, דאונס לא מיקרי אלא היכא שהוא אנוס כל הזמן אבל אם נאנס יום אחד אין זה אנוס, כל זה לא שייך אלא היכא דהזמן לא הוי מעצם התנאי, כי אם דהוי הארכת זמן בקיום התנאי, וע"ז אמרינן שפיר דכיון דהי' לו זמן דהי' יכול לקיים התנאי בלא אונס אין זה אנוס, אבל היכא דהזמן הוא מעצם קיום התנאי ולקיום התנאי כענין כל הזמן, א"כ מה לי שנאנס רק יום אחד מ"מ הא הוי אנוס. והנה גבי אם לא באתי מכאן ועד תלתיין יום, הלא קיום התנאי הוא המעשה והאי ביאה, והזמן הוא מעצם קיום התנאי שתנאו הוא, דהמעשה דהאי ביאה שלשים יום יקיים הגט ובביאתו ביום אחד יבטל, ואם פסקי' מברא והאי ביאה הוא באונס חסר כאן קיום התנאי דקיום התנאי באונס לאו קיום הוא, ואפי' נאנס רק יום אחד מ"מ הא התנאי לא נתקיים דהא האי של שלשים יום מקיים התנאי וחסר כאן אי ביאה של שלשים יום דאונס רחמנא פטרי'.

PCY
הנה

4

חידושי

סימן צט - קא

הגר"ח

נז

והנה יש לחקור בהדין גאולה של בתי ערי חומה דגואל שנה ולאחר השנה הבית נחלט ללוקח, אם זה משום דהדין זכות שנחנה התורה למוכר לגאול היא שנה ראשונה ולאחר שנה אין לו הדין זכות, או נימא דזה גופא מה שאין גואל ב"ב חודש שיש לו דין גאולה הוא המחליט, דהמעשה דאי גאולה י"ב חודש הוא המחליט ללוקח. וצ"ל לדברי האגודה דמביא ראיה לדבריו מבתי ערי חומה, דשם הוא דין זכות גאולה למוכר במשך שנה ראשונה, ולכן מה שנאנס ביום אחרון אין זה אונס כיון דהיי יכול לגאול מקודם כל משך השנה, דאי נימא דהאי גאולה של זמן שנה הוא המחליט בבית ללוקח, הא צריך להיות דיהא ביחד לגאול כל השנה. דהאי גאולה של י"ב חודש הוא המחליט וכשנאנס ביום אחרון נמצא דלא היה מעשה של אי גאולה י"ב חודש שהוא המחליט, וכע"מ שתשמשי את אבא שלש שנים דמי. אולם מדברי הרמב"ם משמע דמה שאין הלוקח גואל כל הי"ב חודש הוא המחליט וצ"ל בפרק י"ב מהל' שמיטה ויובל הל"ח המקדיש בית בבתי ערי חומה וגאלה אחר הרי זה גואל כל הי"ב חודש משעת הפדיה ואין מחשבים משעת ההקדש שאין ההקדש חולט שנאמר לקונה אותו ע"כ.

והנה מה שהוסיף הרמב"ם טעם, הוא לישב. מה בין מקדיש למוכר דאילו מרר לאחר והלוקח מכר בתוך י"ב חודש לשני. דמונין מן המכירה הראשונה, ולמה כהקדש מונין משעת הפדיה. וביאר שאין ההקדש חולט, ופירושו דגם ההקדש מכירה חשובה והא דאין זמן ההקדש נחשב לי"ב חודש, משום דלהקדש לא ניתן דין חליטה ומהקדש יכול לגאול לעולם, וע"כ אין מחשבין הזמן שהי' ביד ההקדש לזמן הי"ב חודש שהי' בידו לגאול ולא גאל שיחליט הבית לפודה. וזהו טעם שאין ההקדש חולט, וע"כ, רואים אנו מזה דהאי גאולה הוא המחליט הבית ללוקח, דאי נימא דהוא זכות גאולה למוכר כשנה ראשונה א"כ מה לי שהיה ביד הקדש הרי גם הקדש מכירה היא ועבר הי"ב חודש ואיכר את זכותו, ובאמח גם מדברי האגודה מוכח כפירוש זה. דאלי"כ, איך שייך טענת אונס שלא היה יכול לגאול מ"מ הזמן שהיה לו הזכות לגאול עבר, ועכשיו אין לו זכות גאולה וע"ז לא יהני טענת אנס, דבטענת אונס לא יארך זכותו.

ובקצות החושן הק' דהכא אין שייך טענת אונס דאונס רחמנא חיביה לא אמרינן והבין שם דהוא זכות גאולה למוכר על משך י"ב חודש וכפי שנבאר אפילו בעלמא אמרינן אונס רחמנא חיביה, הכא לא שייך כלל שארך זמן הזכות משום שהוא אנוס, ובזמנו לא גאל הבית. ומכל זה מוכרחים אנו לומר דהדין דבתי ערי חומה הוא דאי גאולתו הוא המחליט, דמה שאין המוכר גואל י"ב חודש, הוא המחליט ללוקח, וזהו רק אם בידו לגאול ולא גאל, אבל כשנאנס כל השנה נמצא דעוד לא עבר זמן י"ב חודש שהיא בידו לגאול ולא גאל דאין כאן המחליט, וא"כ לכאורה אפילו לא נאנס כי אם יום אחד מהי"ב ג"כ צריך להיות אונס דהאי גאולה של כל הי"ב חודש, הוא המחליט, ודמי זה לע"מ שתשמשי את אבא שלש שנים דכל השלש שנים הוא בהתנאי, ונאנס ביום אחרון כנאנס בכל התנאי.

והנראה בזה לומר, דלא נימא שהמחליט הוא מה שאין המוכר גואל כל הי"ב חודש, והמעשה דאי פדיה של המוכר אותה, ואנוס ביום אחרון אנוס הוא, אלא דהביאור דמה שאין הבית נגאל, דהיינו מה שעבר עליו שנה ולא נגאלה ולא נתקיים בהבית דין גאולה משך שנה הוא המחליט אותה ללוקח, ואם היה אנוס כל הי"ב חודש אינו נחלט אף שעבר עליה שנה ולא נגאלה, משום דאם היה אנוס כל השנה אינו נחשב שהבית היתה אי גאולה דלא היתה באופן שיכולה להיות נגאלה, משום דאם היה אנוס כל השנה אינו ביום האחרון הרי הבית היתה יכולה להיות גאולה, ולא נגאלה כל הי"ב חודש, והוא המחליט אותה ללוקח ובמה שהבית נשארה אי פדויה אינו חשוב כלל אנוס, ע"י אונס יום אחרון, דהיה יכול לפדות מקודם. להגר"ח צ"ל.

ק ב ר כ ת ח ת נ י ם

ע"י ברמב"ם פרק י' מהלכות אישות הלכה י"ב ופ"ב מהלכות ברכות הלכה ט' ע"ש. וקשה איך אפשר שהולך בשוק למלאכתו ומכרן. וביאור שיטת הרמב"ם הוא דדין ברכה בבית חתנים ודין שמחה הם שני דינים נפרדים דדין שמחה היינו מה שחייב לשמחה תלוי בדידה אם היא בתולה או כעולה, ודין הברכה אינו תלוי כזה כלל ובין אם הוא בחור והיא אלמנה או אם הוא אלמן והיא בתולה, לעולם הזמן לברכה שבעה ואפילו היכא דכלן ימי השמחה כגון כבחור שנשא אלמנה דאינו משמחה אלא ג' ימים מ"מ מיקרי בית חתנים כל ז', ומתבאר זה ג"כ ממה שכתב בהלכות אישות שם בהלכה י"ג דיש לו לאדם לישא נשים רבות וכו' הרי דלדין ברכה רק בז' ימים ראשונים דמיקרי בית חתנים אע"ג דהחיוב שמחה הוא אח"כ לכל אחד לחוד משום הדין דאין מערבין שמחה בשמחה.

והנה בפנים חדשות שיטת חוספות דשבת מיקרי ג"כ פנים חדשות, משום דהוא אפוי שמחה והיינו לשיטתם דברכות תלוי בשמחה, אבל הרי"ם כתב דהדין של פנים חדשות הוא כל אותם שלא שמעו הברכה. ולא התנה כלל הענין שירבה סעודה בשבילו. ועוד משמע מהרמב"ם שהחיוב חל על כלם ביחד שכתב דעבדים וקטנים פטורים מברכה זו. (הגר"ח צ"ל)

5

